

Sälgstigen och Tallrisstigen

Bakgrund

Arkitekten John Åkerlund ritade 1947 sju radhuslängor vid Sälgstigen och Tallrisstigen. De renoverades 1976, varvid några längor byggdes till vid ena kortsidan. Radhuslängorna i kvarteren Cypressen och Poppeln i nordost uppfördes 1956-1958. Arkitekter var Ernst Hirsch och Axel Grönwall.

Beskrivning av området

Nära Högerberga station i Brevik ligger denna stora radhusbebyggelse som totalt omfattar nio längor i två våningar. Genom området löper Södra Kungsvägen i nordsydlig riktning och delar längorna i två stora grupper.

De sju äldre längorna som byggdes 1947 är grupperade kring två öppna grönskande platser. Höga furor och lövträd ramar in husen och lägre häckar samt trästaket avgränsar mot gatan.

Beskrivning av bebyggelsen

Tvåvåningshusen i Pinjen, Sälgen och Granriset har genomgående en enkelt utformad exteriör, utan dekorativa fasadelement och fasaden var från början beklädd med gulmålad stående panel. Efter 1970- och 80-talets renoveringar har vissa tilläggsisoleringar utförts och den spåntade panelen ersatts med locklistpanel. I dag är längorna i kvarteren Cedern, Pinjen, Sälgen och Tallriset gulmålade. Kvarteret Idegranen är målat rosa och Granrisets två längor är målade i grått respektive grönt. De ursprungliga tvåluftsfönstren är ersatta med nya och entréer är överbyggda med skärmtak på smala pelare. Många ursprungliga entrédörrar i trä är

bevarade men några är utbytta. Sadeltaken täcks med enkupigt tegel och trots förändringarna i senare tid är helhetsintrycket fortfarande efterkrigstidens 1940-tal.

De gulmålade kvarteren Pinjen och Sälgen med sina små förgårdar vetter mot en av de grönskande platserna, med höga uppvuxna lövträd och furor, som radhuslängorna är grupperade kring.

Kvarteret Granriset har panelklädd fasad i flertalet fall tilläggsisolerad efter ombyggnad. Sadeltaken täcks av tegel. Entréer är överbyggda med skärmtak på smala pelare.

Längst i nordost ligger de två radhuslängorna i två våningar från 1956–1958 i kvarteren Cypressen och Poppeln. Radhuslängorna formar tillsammans med en garagelänga en trekantig liten platsbildning. Radhusen är ett fint prov på 1950-talets omsorg om både helhet och exteriördetaljer. Frånsett att en del entrédörrar bytts på senare år är radhusens exteriörer fortfarande mycket ursprungliga. Fasaden har ljusgrå originalputs, fönstren är främst tvåluftsfönster i vitt. De asymmetriska sadeltaken täcks av tegel med typisk indragning i takfallet mot bakre långsidan. Entréer med ursprungliga lackade trädörrar med sidoljus har tidstypiskt sirligt 1950-talssmide och saknar skärmtak. Karaktäristiska är de gavelplacerade höga skorstenarna i tegel.

Cypressens och Poppelns radhus har ursprungliga exteriörer från 1958 med fasader i ljusgrå riven slätputs, vitmålade tvåluftsfönster samt entréer som oftast bevarar ursprunglig lackad trädörr med sidoljus. Sidoplacerade höga röda tegelskorstenar skapar karaktär.

Garagelängan i rött tegel under pulpettak har tidstypiska stora panelade slagportar. Häckar, trästaket, buskage och uppvuxna lövträd ramar in längorna som vetter ut mot det öppna fält som inrymmer en liten idrottsplats.

Kv. Poppeln från Södra Kungsvägen med sina asymmetriska sadeltak och indragningar i bakre takfallen.

Sammanfattande värdering

Kvarteren vid Sälgstigen och Tallrisstigen utgör en särskilt värdefull kulturmiljö som är starkt förankrad i efterkrigstidens planering och intensiva bostadsbyggande, där de stora enkelt utformade radhuslängorna i trä innebar ett nytänkande. Trots senare tiders förändringar finns en påtaglig 1940-talskaraktär bevarad. De yngre radhuslängorna i nordost speglar 1950-talets kvalitativa arkitekturutveckling även för vanlig bostadsbebyggelse och är välbevarade sedan byggnadsåren 1956-1958.

Kulturmiljön är uppmärksammas som kulturhistoriskt värdefull miljö i "Lidingö - Kulturhistoriska miljöer" (Stockholms Länsmuseum, 1990).

Karaktärsdrag

Cedern, Pinjen, Sälgen, Granriset, Idegranen och Tallriset har en övergripande 1940-talskaraktär trots vissa sentida förändringar:

- Sammanlagt sju radhuslängor i två våningar grupperade kring två öppna grönskande platser.
- Panelklädd fasad som i flertalet fall är tilläggsisolerad
- Tvåluftsfönster och karaktärsskapande småfönster längs takfoten.
- Entréer med skärmtak på smala pelare, enstaka ursprungliga trädörrar med stående panel.
- Sadeltak med enkupigt tegel.
- Små förgårdar framför entréer med låga häckar och staket mot gatan.
- Höga furor och lövträd ramar in husen och präglar gemensamma grönytor.

Cypressen och Poppeln är välbevarade 1950-talsradhus vad gäller såväl helhet som detaljer:

- Två radhuslängor i två våningar grupperade kring en trekantig platsbildning.
- Välbevarade exteriörer med fasader i ljusgrå riven slät originalputs, ursprungliga vitmålade tvåluftsfönster, bevarade entrédörrar i trä med sidoljus, sirliga trappräcken och smidesdetaljer.
- Asymmetriska sadeltak med taktäckning och höga skorstenar i rött tegel.
- Förgårdar framför entréer, låga häckar eller trästaket.
- Garagelänga med fasad i rött tegel, pulpettak och panelade slagportar.

Råd och riktlinjer

Förutom vad som anges i Lidingös kulturmiljöprogram Del 1 gällande vård och underhåll av byggnader ges följande råd:

- Befintlig planstruktur med tät grupphusbebyggelse kring grönskande allmänna ytor bör bevaras.
- Byggnaders ursprungliga arkitektoniska uttryck bör bevaras och vara vägledande vid underhållsarbeten, traditionella material och metoder bör användas.
- Ursprungliga fönster, entrédörrar i trä, skärmtak, takbeläggning samt Kv Cypressen och Poppelns putsade fasader i riven puts, smidesdetaljer, sirliga trappräcken och höga skorstenar bör bevaras liksom ursprunglig färgsättning.
- Garagelänga med fasad i rött tegel och panelklädda portar bör bevaras.
- Gröna allmänna ytor med höga furor och lövträd bör bevaras och vårdas. Äldre träd bör inte fällas om det inte är nödvändigt av naturvårdsskäl. Ev träd som måste tas ned bör ersättas.
- Tomternas förträdgårdar med låga häckar och trästaket är karaktärsskapande och bör bevaras.

- Markförändringar som fyllning, schaktning och sprängning bör undvikas.
- Miljön som helhet är känslig för förändringar och antikvarisk sakkunnig bör medverka vid ändringar som påverkar det kulturhistoriska värdet.